

Στά Ίχνη
τῶν Ἀγίων

Ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός
(19 Ἰανουαρίου)

Στὴν ἱστορία, παιδιά, καταγράφονται κάποιες κρίσιμες ὥρες κατὰ τίς ὁποῖες φάνηκε ὅτι τό καράβι τῆς Ἐκκλησίας κινδύνεψε νά βυθιστεῖ. Πελώρια κύματα ξέσπασαν πάνω του μέ λύσσα καί ἀπό παντοῦ τό χτυποῦσαν μέ ὀρμή. Κι ὅμως, μέσα στή φοβερή θαλασσοταραχή ὁ Θεός ἀναδεικνύει τόν καλό караβοκύρη· τόν ἅγιό του, πού ξέρεи νά κρατᾷ γερά τό τιμόνι. Ἕνας τέτοιος θαυμαστός караβοκύρης, πού φάνηκε τό μεγαλεῖο του μέσα στή φουρτούνα, σέ δύσκολες καί κρίσιμες ὥρες γιά τὴν Ἐκκλησία μας, εἶναι ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός. Τιμοῦμε τὴ μνήμη του σὺς 19 Ἰανουαρίου.

Θά μεταφερθοῦμε σὺς ἀρχές τοῦ 15^{ου} αἰῶνα, λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν ἄλωση τοῦ 1453. Στὴν ἄλλοτε λαμπρὴ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία ἡ κατάσταση εἶναι τραγικὴ. Τά περισσότερα ἐδάφη της ἔχουν πέσει σὰ χέρια τῶν Τούρκων. Οἱ κατακτητὲς ἔφτασαν σχεδόν ἔξω ἀπὸ τὰ τείχη της. Ὁ κλοιὸς ὀλοένα καί στενεύει.

Ὁ αὐτοκράτορας, Ἰωάννης Παλαιολόγος, ψάχνει ἀπεγνωσμένα γιά βοήθεια. Ποῦ νά στρέψει τό βλέμμα του ἱκετευτικό; Ὁλόγυρα μόνο ἐχθροὶ καί ἡττημένοι. Βρίσκεται σέ ἀδιέξοδο. Καί δέν ἔχει χρόνο στή διάθεσή του. Ὁ κίνδυνος γίνεται ὥρα μέ τὴν ὥρα ἀπειλητικότερος. Πρέπει νά πάρει μιὰ ἀπόφαση. Εἶναι ἀνάγκη, κατεπεί-

γουςα ανάγκη κάποιος νά τούς βοηθήσει.

Ἐπιτέλους, φάνηκε στόν ὀρίζοντα νά χαράζει μιὰ ἐλπίδα: Ὑπόσχονται οἱ χριστιανοί τῆς Δύσης νά στείλουν στρατό καί στόλο στή Βασιλεύουσα. Ὅμως... γιατί κάποιοι διστάζουν νά δεχτοῦν μιὰ τόσο δελεαστική πρόταση; Γιατί εἶναι ἐπιφυλακτικοί;

Ἐνα πονηρό, δόλιο σχέδιο διακρίνουν. Ἡ Δύση ζητᾷ ἀντάλλαγμα γιά τή βοήθεια πού θά στείλει. Τί ἀντάλλαγμα ζητᾷ; Τήν ἔνωση τῆς μέ τήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Ἀπό τό **1054** εἶχε ἀποκοπεῖ ἀπό τή μία καί ἀποστολική Ἐκκλησία. Προτίμησε νά κρατήσει τίς πλανεμένες θέσεις της: α) **τό ἀλάθητο καί τό πρωτεῖο τοῦ Πάπα**, ὅτι δηλαδή ὁ Πάπας, ὁ πατριάρχης τῆς Ρώμης, εἶναι ἀλάθητος καί ἀνώτερος ἀπό ὅλους τούς ἄλλους πατριάρχες β) **τό filioque** (=καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ), δηλαδή τήν ἄποψη ὅτι τό Ἅγιο Πνεῦμα ἐκπορεύεται καί ἀπό τόν Υἱό, κάτι πού ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ ὅσα διδάσκει ἡ Ἁγία Γραφή, ὅπως ἐξηγοῦν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Ἐπείσαν σέ αἵρεση, δηλαδή, οἱ χριστιανοί τῆς Δύσης καί γι' αὐτό εἶχαν ἀποκοπεῖ ἀπό τήν Ἐκκλησία.

Τώρα ζητοῦν τήν ἔνωση. Μά αὐτό εἶναι μεγάλη χαρά καί γιά τούς Ὁρθοδόξους. Σέ κάθε Θεία Λειτουργία θερμά προσεύχονται **«ὕπὲρ τῆς τῶν πάντων ἐνώσεως»**, γιά τήν ἔνωση ὅλων τῶν χριστιανῶν. Τότε γιατί τόση ἀγωνία; Γιατί ὑπάρχουν ἐκεῖνοι πού δέν συμφωνοῦν νά ὑπογραφεῖ ἡ συμφωνία τῆς ἔνωσης;

Τελικά, ξεκινᾷ ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη γιά τή Δύση πολυάριθμη ἀντιπροσωπία: ὁ αὐτοκράτορας μέ μεγάλη συνοδία καί ὁ πατριάρχης Ἰωσήφ μαζί μέ εἴκοσι μητροπολίτες καί ἄλλα ἐπιφανῆ πρόσωπα. Λίγο πρὶν ἀναχωρήσουν, ὁ αὐτοκράτορας ζήτησε νά ἐκλεγεῖ **ἐπίσκοπος Ἐφέσου** (εἶχε χηρεύσει ὁ θρόνος) καί νά τούς ἀκολουθήσει ὁ ἱερομόναχος **Μάρκος ὁ Εὐγενικός**, διότι ἔτρεφε μεγάλη ἐκτίμηση στό πρόσωπό του.

Ὁ Μάρκος καταγόταν ἀπό τήν **Κωνσταντινούπολη**. Ἡ οἰκογένεια του ἀνῆκε στήν **τάξη τῶν εὐγενῶν**, γι' αὐτό πῆρε τό ἐπίθετο

«Εὐγενικός». Διέθετε τήν ἀρχοντιά καί τόν πλοῦτο πού ζηλεύουν συνήθως οἱ ἄνθρωποι. Διακρινόταν ὅμως καί γιά τήν εὐγένεια τῆς ψυχῆς του, γιά τήν ἀρχοντιά τῆς εὐσέβειας καί τόν ἀνεκτίμητο πλοῦτο τῆς πίστες. Οἱ γονεῖς του φρόντισαν νά τοῦ δώσουν **χριστιανική ἀνατροφή καί ἀξιόλογη μόρφωση**. Ἀπό μικρός ξεχώριζε γιά τήν ἀρετή καί τήν εὐρυμάθειά του. Μεγαλώνοντας διέπρεψε ὡς **δάσκαλος τῆς ρητορικῆς**. Δέν θέλησε, ὥστόσο, νά ἐξασκήσει γιά πολύ αὐτό τό ἐπάγγελμα, παρότι τοῦ ἐξασφάλιζε δόξα καί πλοῦτο. **Προτίμησε νά ἀφιερῶσει ὅλη τή ζωή του στόν Χριστό καί στήν Ἐκκλησία**. Στά 25 του χρόνια κείρεται μοναχός καί ἀργότερα χειροτονεῖται διάκονος, ἱερέας καί ἔπειτα ἐπίσκοπος Ἐφέσου. Ὡς ἐπίσκοπος Ἐφέσου ἀκολούθησε τή βυζαντινὴ ἀντιπροσωπία στή Δύση.

Δυό χρόνια κράτησε ἐκεῖ ὁ διάλογος Ὁρθοδόξων καί Παπικῶν, ἡ **Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας**· αὐτό τό ὄνομα πῆρε ἀπό τίς δύο πόλεις τῆς Ἰταλίας, ὅπου πραγματοποιήθηκε.

Ἀπό τίς πρῶτες κιόλας συναντήσεις φάνηκε ξεκάθαρα **ποιά ἦταν ἡ πρόθεση τοῦ Πάπα: ὄχι ἡ ἔνωση, ἀλλά ἡ ὑποταγή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας** στούς Παπικούς. Εἶχε τήν ἀπαίτηση οἱ βυζαντινοὶ ἀντιπρόσωποι νά γονατίσουν καί νά φιλήσουν τό πόδι του! Τούς ἔβαλε νά καθίσουν σέ θρόνους χαμηλότερους ἀπό τόν δικό του. Ἀρνήθηκε νά διαβαστοῦν οἱ ἀποφάσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, γιά νά μή φανεῖ ὅτι αὐτά πού διδάσκουν οἱ Παπικοὶ ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τίς ἀλήθειες πού διατύπωσαν οἱ ἅγιοι Πατέρες. Πολλά ἀπό τά χωρία τῶν Πατέρων πού παρέθεταν κατὰ τίς συζητήσεις ἦταν σκόπιμα παραλλαγμένα. Τό κατήγγειλε ὅμως ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός, ὁ ὁποῖος γνώριζε πολύ καλά τά πατερικά κείμενα.

Ὁ αὐτοκράτορας ἀσκεῖ πιέσεις στόν Μᾶρκο. Θέλει νά τόν ἀναγκάσει νά δεχτεῖ τήν ἔνωση παραβλέποντας τίς δογματικές διαφορές. Ἀδύνατον! Ἡ ἀπάντηση τοῦ ἁγίου σταθερή καί ἀποστομωτική: «Ποτέ δέν θά τό κάνω!... **Δέν μᾶς ἐπιτρέπεται νά νοθεύσουμε οὔτε στό ἐλάχιστο τήν ὀρθόδοξη πίστη μας!**».

Όταν οί Παπικοί διαπίστωσαν πώς οί Όρθόδοξοι δέν ήταν δια-
τεθειμένοι νά ύπογράψουν μιά ψευδοένωση πού θά σήμαινε ύπο-
ταγή καί παραβίαση τής αλήθειας, τότε έταξαν σέ πολλούς **άμοιβές**,
χρήματα πολλά. Σάν είδαν καί πάλι άκαμπτο τό φρόνημα τών Όρ-
θοδόξων, προχώρησαν σέ **έκβιασμούς**, πιέσεις, άπειλές. Όταν κά-
ποιοι ζήτησαν νά φύγουν, δέν τούς τό επέτρεψαν. Τούς κράτησαν
δυό χρόνια, αφήνοντάς τους συχνά νησιτικούς, μέ στόχο νά αποκά-
μουν, νά έξαντληθοϋν.

Μετά από δύο χρόνια άφάνταστης ταλαιπωρίας, οί Όρθόδοξοι
ύπογράφουν τή συμφωνία Φερράρας-Φλωρεντίας, τήν ένωση Πα-
πικών καί Όρθοδόξων! Όλοι; Ένας δέν υπέγραψε: ό άγιος Μάρκος
ό Εϋγενικός. Όταν όμως τό πληροφορήθηκε ό Πάπας, άναγκά-
στηκε νά όμολογήσει: **«Αφοϋ ό Μάρκος δέν υπέγραψε, δέν κά-
ναμε τίποτε»**.

Πραγματικά, **ή συμφωνία εκείνη έμεινε άκυρη**. Δέν ύποχώρησε
ό άσυμβίβαστος ύπερασπιστής τής αλήθειας οϋτε τήν άποδέχτηκε ό
πιστός λαός. Άλλά καί οί περισσότεροι άρχιερείς πού τήν υπέγρα-
ψαν μετάνιωσαν πικρά.

Όταν επέστρεψαν στήν Κωνσταντινούπολη, ό λαός τούς περί-
μενε στήν προκυμαία. Δέν είχαν μάτια νά τόν άντικρίσουν.

- Πουλήσαμε τήν πίστη μας, όμολογοϋσαν μέ συντριβή, ανταλ-
λάξαμε τήν εϋσέβεια μέ τήν άσέβεια...

- Μά γιατί; ρωτοϋσαν μέ πόνο οί πιστοί.

- Φοβηθήκαμε τούς Φράγκους. Κόψτε μας τό δεξί χέρι πού υπέ-
γραψε!... Ξεριζώστε τή γλώσσα μας πού άποδέχτηκε τήν αίρεση τοϋ
Παπισμοϋ!

Ένας μόνο μπορούσε νά κοιτᾷ στά μάτια τόν πιστό λαό, ό άγιος
Μάρκος ό Εϋγενικός. Έίρεχαν οί πιστοί νά τοϋ φιλήσουν τό χέρι,
νά πάρουν τήν εϋχή του. Στή συνειδησή τους ήταν ήδη άγιος.

Ό αϋτοκράτορας δέν τόλμησε νά δημοσιοποιήσει τό διάταγμα
γιά τήν ένωση. Τοποθέτησε, βέβαια, στή θέση τοϋ πατριάρχη Ίωσήφ

πού πέθανε τόν φιλενωτικό **Μητροφάνη Κυζίκου**, αλλά δέν ἔλαβε μέτρα γιά νά ἐπιβάλλει τήν ἐφαρμογή τῆς προδοτικῆς συμφωνίας. Στούς ναούς ὅπου λειτουργοῦσαν φιλενωτικοί κληρικοί, ὁ λαός δέν πήγαινε νά ἐκκλησιασθεῖ. Ἡ Σύνοδος Φερράρας-Φλωρεντίας χαρακτηρίστηκε ληστρική. Οἱ περισσότεροι ἀπό τούς ἱεράρχες πού υπέγραψαν τήν Ἑνωση συνέταξαν ἔγγραφο μέ τό ὅποιο τήν ἀποδοκίμασαν, ἀποσύροντας ἔτσι τήν ὑπογραφή τους. Ἀλλά καί **ἐπίσημα ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἀποκήρυξε τή Σύνοδο αὐτή σέ δύο ἄλλες Συνόδους**, πού ἔγιναν σά Ἱεροσόλυμα καί στήν Κωνσταντινούπολη.

Ὁ ἅγιος Μάρκος ὁ Εὐγενικός, βέβαια, πλήρωσε ἀκριβά τήν ἀνυποχώρητη στάση του καί τούς ἀγῶνες γιά τήν ἐπικράτηση τῆς ἀλήθειας. Μέ ἐντολή τοῦ αὐτοκράτορα ἔμεινε γιά **δύο χρόνια φυλακισμένος στή Λῆμνο**. Ἀλλά καί ἀπό τήν ἐξορία του ὁ ἀκατάβλητος ἀγωνιστής δέν σταμάτησε νά μάχεται. Ἔστειλε μιά περίφημη **Ἐγκύκλιο** «πρός τούς ἀπανταχοῦ τῆς γῆς καί τῶν νήσων ὀρθοδόξους χριστιανούς». Σ' αὐτήν ἐξηγοῦσε ὅτι **ὅποιος παρεκκλίνει ἔστω καί λίγο ἀπό τήν ὀρθόδοξη πίστη εἶναι αἰρετικός**. Ἄρα **αἰρετικοί εἶναι καί οἱ Λατίνοι** πού ἐπιμένουν νά κρατοῦν στό Πιστεύω τήν προσθήκη τοῦ filioque. Καλεῖ, λοιπόν, ὁ ἅγιος τούς πιστούς νά ἀποφεύγουν τούς ἐνωτικούς, διότι εἶναι **«ἐργάτες δόλιοι»**.

Μετά τήν ἀποφυλάκισή του ἐπέστρεψε στήν Κωνσταντινούπολη, ὅπου ὁ εὐσεβής λαός τόν δέχτηκε μέ τιμές. Ἐγκαταστάθηκε στή **Μονή τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῶν Μαγγάνων**, ἀπό ὅπου συνέχισε τόν ἀγῶνα γράφοντας πύρινες ἐπιστολές. Προέτρεπε κλῆρο καί λαό νά μένει πιστός στή μία Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, διότι αὐτή κρατᾷ ἀνόθευτη τήν πίστη, ὅπως μᾶς τήν παρέδωσαν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι.

Ὅταν ὁ ἅγιος Μάρκος κατάλαβε ὅτι πλησιάζει τό τέλος τῆς ζωῆς του, κάλεσε κοντά του τόν μαθητή του **Γεννάδιο Σχολάριο**, ὁ ὁποῖος ἀργότερα ἔγινε ὁ πρῶτος πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μετά τήν ἄλωση, καί τοῦ ἀνέθεσε νά συνεχίσει τόν ἀνθενωτικό ἀγῶνα.

Σέ ηλικία **52 ἐτῶν**, ἐξασθενημένος πιά ἀπό τίς κακουχίες πού ἐπιβάρυναν τήν κλονισμένη ὑγεία του, παρέδωσε τό ἀδούλωτο πνεῦμα του στόν Κύριο, πού τόσο ἀγάπησε καί πιστά ὑπηρέτησε.

Ὁ ἅγιος Μᾶρκος ὁ Εὐγενικός προβάλλει μπροστά μας ὡς ἕνας **ἀκαταμάχητος ἀγωνιστής τῆς ἀλήθειας**. Δέν ὑπέκυψε μπροστά στίς ἀπειλές, δέν τρώμαξε στίς κακουχίες. Τήν πείνα καί τή δίψα δέν τά ὑπολόγισε. Τήν ἐξορία δέν τή φοβήθηκε. Στή φυλακή δέν δείλιασε. **Ὅλα τά ὑπέμεινε γιά νά κρατήσῃ καθαρή τήν πίστι ἀπό τίς παπικές πλάνες.**

Χρωστοῦμε **μεγάλη εὐγνωμοσύνη**, παιδιά, σέ ὅλους τούς ἁγίους Πατέρες, πού ἀγωνίστηκαν σκληρά γιά νά χαιρόμαστε ἐμεῖς σήμερα ἐλεύθερα στήν ἀγκαλιά τῆς μίας ἀποστολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Στή δική τους γραμμή νά μείνουμε καί μέ σεμνό καύχημα νά ἐπαναλαμβάνουμε τά λόγια πού εἶπε ὁ **Ἰωσήφ Βρυέννιος**, δάσκαλος τοῦ ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ: «Δέν θά σέ ἀρνηθοῦμε, ἀγαπημένη Ὁρθοδοξία. Δέν θά σέ ἀπαρνηθοῦμε πατροπαράδοτη εὐσέβεια. Στήν ἀγκαλιά σου γεννηθήκαμε καί ζοῦμε. Κι ἂν τό καλέσουν οἱ περιστάσεις, χίλιες φορές γιά σένα θά πεθάνουμε!». Ἀμήν.

(Προτεινόμενα τραγούδια ἀπό «Πνευματικές Ὠδές Β´»:

α) «Ἐκκλησία», σ. 111, β) «Σημαιοφόροι», σ. 113, βλ. CD μέ ὕλικό).

ΟΠΤΙΚΟΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

1. Εἰκόνα, ἀπολυτίκιο ἁγ. Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ.
2. Ἀφίσα-ἐνθύμιο: «Οὐκ ἀρνησόμεθά σε, φίλη Ὁρθοδοξία...».
3. Παιχνίδι: ἀναγνώριση ἀγίων.
4. Τραγούδια σέ προβολή.